

„Keď nákup a predaj vecí regulujú zákony, prvé, čo sa kupuje a predáva, sú zákonodarcí.“

P.J. O'Rourke

Obsah

Americká prizma
str. 1

Keď hádame nepredpovedateľné
str. 2

Prestaneme. Zase...
str. 2

Lekcie z tretieho sveta
str. 3

Štátny rozpočet a eurofondy
str. 5

Kedy budeme mať názor na Úniu?
str. 7

Vážne koordinovanie investícií
str. 7

Sedemročnica ministerstva pôdohospodárstva
str. 8

O komikoch a bankároch
str. 10

Bratislava Austrian Economic Summit
str. 11

Free Market Roadshow 2013 v Bratislave
str. 11

Poľský Účet za služby štátu
str. 12

Editorial

Richard Ďurana

Ale že sa napriek horúčavám vo svete dejú veci! Škandál s odpočúvaním americkou vládou rozčúľil nielen Američanov a tamojších novinárov, ale aj európskych politikov. Aj oni sa ocitli v hľadáčku tých, ktorí majú od neustáleho odpočúvania červené uši. Na chvíľu sa dokonca objavili podráždené reakcie na zastavenie vyjednávania o zóne transatlantického voľného obchodu. Téma amerického odpočúvacieho programu PRISM sa venujeme v článku na tejto strane.

V Amerike stále miešajú globálnymi kartami aj v peňažnej politike. Začínajú sa objavovať správy, že Spojené štáty sú z najhoršieho vonku a ekonomická nálada sa začína zlepšovať, čo sa prejavuje napríklad aj v poklese nezamestnanosti. Špekuluje sa o obmedzení monetárnych stimulov. V článku *Prestaneme. Zase...* píšeme tom, že na oslavy je zrejme priskoro a dobrá nálada je skôr prejavom monetárneho elixíru než štartovaním zdravého rastu. A že s odhodlaním zastaviť monetárne stimuly je to ako v slávnom výroku Georgea Bernarda Shawa: „ prestať fajčiť je tá najľahšia vec na svete. Mne sa to podarilo už tisíckrát.“

A keď už sme pri tom finančnom sektore, nenechajte si ujsť článok *O komikoch a bankároch*, v ktorom sa dočítate, ako sa odhadujú preklenovacie úvery pre krízou postihnuté bankové inštitúcie a že zamestnávanie astrológov by možno viedlo k presnejším odhadom.

Za povšimnutie určite stojí aj revolučný (i keď v Európe i na Slovensku takmer nepovšimnutý) holandský dokument, v ktorom tamojšia vláda oficiálne zhodnotila smerovanie európskej integrácie a oblasti, v ktorých by sa kompetencie nemali presunúť do bruselských kancelárií, ale mali ostať v rukách národnej vlády. Ako pripomíname v článku *Kedy budeme mať názor na Úniu?*, naši volení zástupcovia nemajú na Úniu a dianie v nej názor. Ak aj nejaký majú, dal by sa zhrnúť do vety „Kam to mám podpísať?“ Otázkou na volených (prípadne delegovaných) zástupcov Slovenska nie je ani tak či pod-

poriť alebo nepodporiť takú či onakú smernicu, harmonizovať dane či podieľať sa na záchranných európskych mechanizmoch. Čo stále chýba, je zdôvodnenie a vysvetlenie dopadov na bežného Slováka. A o čo iné ide ak nie o toto?

Často počúvame, že keď už poberáme tie eurofondy, nemali by sme príliš vystrkovať rožky. Ale ono to ani s tým čerpaním nie je také čierno-biele. V článku *Štátny rozpočet a eurofondy* sme prerátali čistú pozíciu Slovenska. A píšeme v ňom tiež to, že rovnako dôležité ako čistá pozícia je aj to, na čo sa získané zdroje použijú. Rozhľadne za desaťtisíce eur, z ktorých nikam nedovídate, či dvadsaťpäť miliónové weby rezortu školstva ťažko možno považovať za spoločensky či inak prínosné.

V čísle sa venujeme tak ako vždy viacerým zaujímavým témam a okrem článkov by som chcel na záver upriamiť vašu pozornosť na dve nové publikácie, ktoré INESS vydal v nedávnej minulosti.

Monitoring čerpania štrukturálnych fondov (s podtitulom *Nákladné zvyšovanie počtu nových lôžok a zariadení, izolácia klientov od komunit pretrvávajúceho využívania štrukturálnych fondov v sociálnej oblasti a identifikuje kľúčové problémy a navrhuje možné spôsoby ako ich zlepšiť. Odvaha na nové služby* nadväzuje na vyššie spomínanú štúdiu a predstavuje alternatívny pohľad na poskytovanie sociálnych služieb oproti súčasnej štátom financovanej schéme podpory inštitucionálnej starostlivosti. Publikácia popisuje príčiny a dôvody, prečo starostlivosť poskytovaná v rámci prirodzených komunit je nielen hodnotnejšia z pohľadu prijímateľov týchto služieb, ale v konečnom dôsledku aj lacnejšia pre daňového poplatníka. Obe publikácie si môžete vo formáte .pdf stiahnuť zadarmo z našej stránky www.iness.sk, sekcia Publikácie.

Príjemné (pre mnohých dovolenkové) čítanie!

Richard Ďurana

Americká prizma

Juraj Karpiš

Štát s najväčším počtom väzňov na svete odpočúva všetkých svojich obyvateľov. Hovory spolu s internetovou komunikáciou archivuje a podľa potreby priebežne analyzuje. Nehovorím o komunistckej Číne, ale o USA. Kam sa hrabe Galko. Odpočúval jednu novinárku, za čo ho odvolali. Obama odpočúva všetkých amerických novinárov naraz, a aj tak mu to prejde.

Vraj je to pre dobro nás všetkých. Môžu za to tero-

risti. Za 10 rokov od útoku na dvojčiky zomrelo na alergickú reakciu po uštipnutí osou alebo včelou dvakrát viac Američanov ako útokom teroristov. Že dotácie na odstraňovanie osíh hniezd by možno boli efektívnejšou investíciou naznačuje fakt, že bomby v Bostone vybuchli napriek existencii PRISM a varovaniam ruskej tajnej služby.

Kto nerobí nič zlé, nemá čo skrývať, hovoria obhajcovia programu. Tak si to podme vyskúšať. Pošlite

celému adresáru mail o výške vášho platu. Na vchod vylepte fotky vašich detí s popisom, kedy sa kde nachádzajú. Keď už máte v rukách lepiacu pásku, pridajte rovno aj váš chorobopis a plán dovolení, kedy nebude zlodejom zavádzať. Nie, nie, tie dvere na toalete nezatvárajte!

Z existencie profilov neobvinených ľudí na štátnych hard diskoch v Utahu vystávajú zaujímavé otázky. Edward Snowden informácie o program zverejnil zadarmo, v snahe zlepšiť svet. Čo spravia iní štátni zamestnanci v prípade lákavej finančnej ponuky od Čína-

nov? Mal Obama a jeho tím prístup k údajom z PRISM počas prezidentskej kampane?

Čerešničkou na torte pokrytectva je nemilosrdný postup amerického štátu proti tým, ktorí vnášajú svetlo do jeho utajovaných aktivít proti vlastným a zahraničným občanom. 26 ročný Manning, ktorý zverejnil video ako americkí vojaci zabíjajú civilistov, sedí v base. Zakladateľ WikiLeaks Assange už rok býva na Ekvádorskej ambasáde lebo mu hrozí proces, Snowden je v exile. Ale veď kto nerobí nič zlé, predsa nemá čo skrývať!

Sme, 16.6.2013

Keď hádame nepredpovedateľné

Ján Dinga

Ministerstvo financií minulý týždeň upravilo prognózu rastu slovenskej ekonomiky na tento rok. K úprave pristúpilo za posledných 18 mesiacov štvrtý krát a zakaždým smerom nadol. Z minuloročného 2,7 % odhadu sme tak prešli januárovými 1,2 %, až sme dospeli k júnovým 0,5 %.

Ešte vo februári sa pritom minister financií pochválil, že budeme treťou najrýchlejšie rastúcou ekonomikou v EÚ. Podľa aktuálnej prognózy Eurostatu to vyzerá skôr na pekné 14-te miesto. Keďže ale máme do konca roka stále ďaleko, natíska sa otázka: neskončíme v recesii?

Na obhajobu ministerstva treba povedať, že predpovedať HDP je naozaj ťažké. Presnejšie povedané, nie je to ani tak ťažké, ako skôr nemožné. A do istej miery aj zbytočné.

Omného dôležitejšie ako to, či budeme rásť o 0 % alebo 1 %, je skôr vývoj nezamestnanosti a bohatstva v krajine. Nemecká ekonomika síce spomaľuje a potáca sa na hranici recesie, pri 5,5 % nezamestnanosti sa to však nejaví ako strašná tragédia.

Pre potreby tvorby rozpočtu verejnej správy môže vláda každý rok počítať s nulovým rastom, prípadne použiť konzervatívny prístup a od namodelovaného odhadu rastu HDP pre potreby rozpočtu odpočítať napríklad 3 %. Pre istotu. Keďže modely majú tendenciu v krízových rokoch rast nadhodnocovať, verejným financiám by to rozhodne neuškodilo.

S prognózami opatrne

IFP síce posledný rok a pol odhad rastu na tento rok znižuje, no obrat k lepšiemu vo svojej analýze očakáva už koncom tohto roku. V rokoch 2014 - 2016 by tak malo rásť ako tempo rastu HDP, tak aj tempo rastu zamestnanosti, reálnych miezd, či súkromnej spotreby.

Nič proti optimistickému zmysľaniu. Z pohľadu zostavovania rozpočtu verejných financií si však treba uvedomiť, že odhad vývoja je skôr hádaním, resp. želaním, než skutočným opisom budúcnosti. Stačí sa pozrieť na makroprognózu ministerstva financií spred troch rokov (jún 2010). V rokoch 2011 - 2013 sa rovnako malo zvyšovať tempo rastu HDP, spotreby domácností, či zamestnanosti.

Vtedajšia prognóza odhadovala na tento rok

mieru evidovanej nezamestnanosti 10,4 % a reálny rast HDP 4,6 %. Zatiaľ čo spotreba domácností v tomto roku medziročne s veľkou pravdepodobnosťou poklesne, v roku 2010 sa odhadoval jej tohtoročný rast o 4,1 %. S odhadmi preto treba narábať opatrne. Nie je hanbou priznať, že budúcnosť nepoznáme.

Ministrovi financií po oznámení novej prognózy neostalo nič iné, len si povzdychnúť, že ľudia mňajú málo peňazí, čo sa prejavuje nižšou spotrebou, a teda nižším príspevkom k HDP. Divné, že sa čuduje práve minister, ktorý ľuďom peniaze na spotrebu zobral vo zvýšených daniach.

Štát sa snaží ísť v mňaní príkladom. Zvýšil dane, aby svoj príjem vytiahol na plánovaných 25,4 mld. eur, pričom ďalších 2,2 mld. si plánuje požičať. Splácať ďalší dlh ale budeme my. Ak chcete šetriť, štát rád minie vaše peniaze za vás. Aby toho nebolo málo, ďalších 264 mil. eur pošleme do Európskeho stabilizačného mechanizmu (trvalý euroval), a o 360 mil. eur má vzrásť aj náš podiel na dlhu EFSF (dočasný euroval) - nech môžu trochu viac mňáť aj ostatní.

To, či v tomto roku skončíme v kladných alebo záporných číslach rastu HDP, nie je pre bežného človeka tak zásadná otázka. Dôsledky nevhodných vládnych politík na zamestnanosť a (nielen ekonomickú) budúcnosť krajiny sa však dotknú každého.

iness.sk, 19.6.2013

Prestaneme. Zase...

Juraj Karpiš

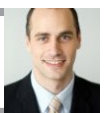
Riadiace stredisko americkej ekonomiky začína vypúšťať signály o plánoch na postupné okresávanie monetárnych stimulov a exite z neštandardných monetárnych politík. Profesionálni vykladači jazyka úradníkov húževnato analyzujú zápisnice zo zasadania bankovej rady FEDu v snahe dekódovať skryté správy, či pochopiť jemné náznaky ohľadom toho, kedy z centrálnej banky prestane tiecť pre finančné trhy životodarná mana.

Zabehlo vám? Zatiaľ sa príliš neľakajte. Na panické predaje rizikových aktív nafúknú-

tých monetárnu stimuláciou je hádam ešte trochu času. Na monetárnu brzdu sa rada múdrejších zatiaľ ani zďaleka dupnúť nechystá. Zvyšovanie úrokov či nebudaj predaje dlhopisov a iných aktív zo súvahy centrálnej banky je stále tabu. Čelní predstavitelia iba nahlas uvažujú o tom, kedy v budúcnosti začnú skladať nohu z plynu.

Áno, americká nezamestnanosť je stále relatívne vysoká a hospodársky rast pod krízovým trendom, ale ekonomické ukazovatele sa zdá sa vyvíjajú podľa strednodobých

plánov centra, pričom najdôležitejším je centrálnou bankou sledovaná miera nezamestnanosti. Tá postupne klesá a stanovený cieľ 6,5 % by mohla dosiahnuť už budúci rok. Ekonomovia vo FEde sa preto rozhodli manažovať očakávania trhových aktérov a otestovať, ako bude ekonomický pacient na ohlásenie zníženia dávky antidepresív reagovať. Ak aj naďalej pôjde všetko podľa plánov, koncom tohto roka by centrálna banka mohla obmedziť nákupy amerických štátnych dlhopisov a hypotekárnych cenných

papierov zo súčasných 85 miliárd mesačne až na nulu v polovici roku 2014.

Najmä pre pozorovateľov z ponurej Európy je osviežujúce počúvať reči o tom, že americká ekonomika sa po kríze už natoľko pozviechala, že už si možno dovoliť aspoň diskusie o obmedzení stimulantov. Ale to, že doktor Ben vetchému pacientovi naozaj pirule z ruky vytrhne uverím, až keď uvidím.

FED už tzv. stratégiu exitu z neštandardných monetárnych opatrení na verejnosti prediskutoval. Bolo to začiatkom roku 2010, keď končilo prvé kolo kvantitatívneho uvoľňova-

nia. Ekonomika neabstinovala ani pol roka, keď hysterické trhy opäť presvedčili Bena Bernankeho, aby vypísal recept na ďalší náklad záračných práškov v podobe druhého kola kvantitatívneho uvoľňovania. Ben zároveň bude asi ťažko riskovať to, čo pravoverní keynesiánci a monetaristi považujú za „chybu z roku 1937“. Vtedy sa po sprísnení monetárnej politiky v reakcii na zdanlivé oživenie americká ekonomika opäť ponorila do recesie a akciové trhy prepadli o 60 %.

Ekonomika a najmä finančné trhy sú dnes na monetárnych stimuloch až fatálne závislé. Dobrá nálada je pravdepodobne skôr

než prejavom štartovania zdravého rastu len prejavom monetárnej intoxikácie. Stačili už len tieto neisté dymové signály a strachom sa otriasli akciové trhy, zlato, komodity či dlhopisy. Tak či onak abstinenciu a čo najskoršie precitnutie a triezvy pohľad na realitu možno iba odporučiť. No obávam sa, že k tomuto kroku v centrálnej banke odvahy nenájdu. Ale prečo? Veď prestať s monetárnymi drogami je predsa také ľahké, nie? Len od roku 2008 sa nám to „podarilo“ už niekoľkokrát.

.týždeň, 23.6.2013

Porovnanie

„Ozdravenie“

Španielsky bankový systém, ktorému sme my zagarantovali miliardu eur (polovicu ročného príjmu slovenského rozpočtu z korporátnej dane) je naďalej časovanou bombou. Obrovské straty z realitnej bubliny sa len postupne začínajú premietiť do finančných dát bánk.

Koncom minulého roka sa úroveň zlých úverov v Španielsku dostala na 11,5%. Potom prišlo „ozdravenie.“ Časť zlých pôžičiek sa preniesla na novozriadenú štátnu banku SAREB. To prinieslo účtovný pokles zlých úverov asi o desatinu. No uplynulo pár mesiacov a úroveň zlých úverov sa vracia tam, kde bola.

Zdroj: Banco de España

Graf: Expansión

Lekcie z tretieho sveta

Martin Vlachynský

Spotrebiteľ z tretieho sveta sa už nespolieha na veci, ktoré biely muž odhodil. V efektívnosti a inovatívnosti by nám vedeli dať nejednu lekciu.

Bypass koronárnej artérie – v našej dobe infarktovej pomerne častá operácia, zachraňujúca životy. Napriek dekádam skúseností a zlepšovaniu techniky stále patrí k luxusnejším položkám chirurgického menu. V USA za ňu kliniky pýtajú niekoľko desiatok tisíc dolárov, pri zložitejších zákrokoch sa cena prechupne aj cez sto tisíc.

Čo by ste povedali na to, ak by vám ju niekto spravil za 1800 dolárov? Alebo dokonca za 800? Nie, toto nie je zájazdový predaj titánových hrncov, ale realita indických klíní Narayana Hrudayalaya, alebo po našom Chrám srdca.

Priemerná cena bypassu je tam 1800 dolárov, pričom iné indické kliniky pýtajú okolo 5000. Narayana Hrudayalaya pritom funguje na komerčnej báze a prosperuje, pritom sa nezameriava na zahraničnú klientelu hľadajúcu lacnú náhradu západných klíní,

ale najmä na domáce obyvateľstvo. Dokonca ponúka zľavy (niekedy priamo operácie zadarmo) a superlacné poistné programy pre tých najmenej majetných Indov. Cieľom je stlačiť cenu zákroku až na priemer 800 dolárov.

Založil ich kardiochirurg Devi Shetty, ktorý sám má za sebou 15 000 vykonaných operácií srdca. Až neuveriteľné zníženie ceny dosiahol extrémnym zefektívnením produkcie. Kliniky sú prefabrikované, jednoposchodové, s minimom luxusu. Príbuzní sú inštru-

(pokr. na ďalšej strane...)

INESS Policy Notes

INESS Policy Note 1/2012 Dane ešte zvyšovať netreba (Čo chýba analýze Ódora a Horvátha) <http://goo.gl/EtbDf>

INESS Policy Note 2/2012 Reálny zmysel prísnejších STK uniká <http://goo.gl/S1FYj>

INESS Policy Note 3/2012 Penzijný systém, kam SMERuješ? <http://goo.gl/SQrls>

INESS Policy Note 4/2012 Ako znížovať výdavky v oblasti: Podpora osobnej železničnej dopravy <http://goo.gl/1JMb9>

INESS Policy Note 5/2012 Nižšími odvodmi za vyššiu zamestnanosť <http://goo.gl/lQrcY>

INESS Policy Note 1/2013 Investičné stimuly <http://goo.gl/j1bvH>

ovaní, ako pomôcť s ošetrovaním, vrátanie prevádzovania. Najpodstatnejšie zlepšenie ale nájdeme na sálach. Tím 40 chirurgov robí takmer 100 operácií denne, čo je niekoľko násobne vyššie tempo ako v porovnateľne veľkých klinikách na západe. Úroveň prežitia pacientov nezaostáva za bežnými západnými nemocnicami. Doktor Shetty už rozbieha onkológie, oftalmológie či trauma centrá založené na podobných nízkonákladových princípoch.

Tretí svet na prvom mieste

Aktuálna ekonomická kríza okrem iného priniesla jeden symbolický zlom. Medzinárodný menový fond väčšinu svojej existencie sprostredkával pôžičky od rozvinutých štátov pre rozvojové krajiny. S masívnym úverovaním Grécka a ďalších členov EÚ sa situácia zmenila. Najviac pomoci dostávajú krajiny prvého sveta.

Kým u nás bojujeme s krízou, v treťom svete sa dejú obrovské zmeny. Len medzi rokmi 2005-2010 zo skupiny žijúcej pod absolútnou hranicou chudoby ubudlo pol miliardy ľudí, väčšina v Číne a Indii. Ciele OSN v boji proti chudobe sa splnili za polovičný čas oproti predpokladu a do roku 2015 má túto najnižšiu príjmovú skupinu opustiť ďalších 300 miliónov obyvateľov planéty.

Z roka na rok pribúdajú stovky miliónov spotrebiteľov, ktorí majú zdroje na viac ako len hrst ryže a fľašu špinavej vody denne. Chcú sa pohybovať motorizovane, komunikovať mobilnými sieťami a internetom, dostávať zdravotnú starostlivosť, no napriek zlepšeniu svojej ekonomickej situácie majú k západnému spotrebiteľovi ešte ďaleko. Potrebujú extrémne lacné a efektívne riešenia.

Niektoré tradičné západné firmy sa chopili príležitosti. Napríklad Nokia si lieči rany, ktoré utrpla nezvládnutím nástupu veku smartfónov, práve orientáciou na rozvojový svet a superlacné telefóny. Niektoré využili špecifické problémy tretieho sveta ako inšpiráciu pre celú firmu. Francúzsky výrobca jogurtov Danone kvôli nedostatočnej infraštruktúre chladiacich zariadení spustil v niekoľkých rozvojových krajinách minilinky so stotínovou produkciou jogurtov oproti bežnej továrni. Dosiahli až nečakaný úspech a poznatky z nich potom Danone uplatnilo aj pri nízkonákladovej produkcii jogurtov vo Francúzsku.

Hniezdo inovácií

V krajinách tretieho sveta je na trhu viac dier ako v obrane jamajskej hokejovej reprezentácie, ich zaplnenie si vyžaduje zapojenie jedinečných inovácií. Napríklad krátkozrakosť, či ďalekozrakosť trápia rozvojový svet rovnako ako nás. Okuliare? Tie si vyžadujú vyškoleného človeka, ktorý zmeria znak a ešte vyškolenejšieho človeka, ktorý na drahých prístrojoch zhotoví šošovky. V podmienkach subsaharskej Afriky dosť problém. Inovatívnym riešením sú eyejusters - okuliare, kto-

ré miesto sklenených šošoviek používajú duté plastové. Do nich si človek jednoduchým spôsobom vstrekuje silikónový olej, ktorým reguluje ich zakrivenie a teda aj potrebnú korekciu. Jednoduché efektívne riešenie doslova za pár centov. Podobným príkladom je aj LifeStraw. Je to jednoduchá slamka, alebo skôr plastová rúrka, ktorá vďaka zabudovanému filtrom umožňuje piť vodu prakticky priamo z kaluže.

Podobných zlepšovákov nájdeme veľa a mnohé z nich pochádzajú zo západu. No spomínané diery na trhu si vyžadujú nielen inovatívny výrobok, ale aj inovatívne postupy v produkcii a prístupu k zákazníkom. Tak ako japonské metódy Just in time či filozofia Kaizen postupne preválcovali americkýaylorizmus a fordizmus, mnohé firmy z tretích krajín aspoň na domácej pôde porážajú poľbočky tých západných. Úplne iná infraštruktúra, či už cestná, ale aj elektronická, núti firmy k novému prístupu k budovaniu a spravovaniu dodávateľskej, produkčnej aj zákazníkovej siete.

Princípom je masovosť a osekanie nákladov až na kosť – zákazníkovi dodávajú len tú najzákladnejšiu službu či produkt, ktorý žiada. Okrem kliník doktora Shettyho je pekným príkladom napríklad bankovníctvo. Západné banky nedokázali rentabilne uchopiť stámióly ľudí s príjmom pár dolárov mesačne. Potom prišla bangladéška Grameen Bank či indická ICICI, ktoré dostali aj tých najchudobnejších na finančný trh.

Pre mnohých to bude paradox, ale jednou z výhod tretieho sveta je slabučká vymožiteľnosť duševného vlastníctva. Kým západné firmy okolo seba budujú zákopy z patentov a snažia sa jedna druhú v nekonečných právnych bitkách navzájom zablokovať registrovaním stále väčších nezmyslov, firmy v rozvojových krajinách nemajú na výber. Ak sa chcú udržať na čele, musia neustále prichádzať s niečím novým, pretože to, čo vymysleli dnes, budú mať zajtra už všetci konkurenti. No aj tu sa situácia pomaly mení. Čínsky Huawei je v oblasti registrovania patentov štvrtou najaktívnejšou firmou na svete. Nemusí to trvať dlho a východní konkurenti na západné firmy začnú útočiť práve na tej pôde, ktorú si rozvinuté firmy sami vybudovali na svoju ochranu pred konkurenciou – patentovými spormi.

Kto nevládze inovovať, musí zefektívňovať.

Čínsky portál Alibaba je obdobou Amazonu, ale nezameriava sa na retail, ale na business zákazníkov. Chcete naftový generátor? Nájdete ich tam niekoľko desiatok tisíc druhov. Auto na solárny pohon, lis papiera, uni-mobunky, konské sedlá, mrazené čučoriedky? Stačí pár klikov a máte to na ceste. Za pár hodín si môžete vyskladať celú fabriku, od oceľovej konštrukcie až po záchody pre zamestnancov. V roku 2012 sa cez Alibaba a jeho retail dvojčku Taobao predal tovar za 170 miliárd dolárov, čo je viac ako má Amazon a eBay dokopy.

Firmy s indickými, čínskymi alebo brazílskymi koreňmi sa derú vpred aj v globálnom meradle. V rebríčku najväčších korporácií Global 500 by ste v roku 2005 našli 16 čínskych firiem, v roku 2011 ich tam bolo 61. Značky ako indické oceliarnie ArcelorMittal, alebo mexické cementárne Cemex sú pojmom aj na západných trhoch. Ani nevýrobný sektor nie je čisto euroamerickou doménou, príkladom môže byť indický Infosys, ponúkajúci IT služby a consulting.

Čo by bolo keby

Môžeme teoretizovať, že rozvojové krajiny majú výhodu, že sa môžu učiť z našich chýb. To však bude pravda len ako sa v Petržalke vraví „odtiaľ-potiaľ.“ Firmy v Indii či Bangladéši čelia veciam, s ktorými sme v Európe či USA nie vždy mali tú česť. Tu sa skáče z doby železnej priamo do náručia Internetu a mobilných telefónov.

Ponúka sa zaujímavejšie zamyslenie. Čo by bolo, ak by sme dokázali skombinovať západné technológie a infraštruktúru (či už fyzickú, alebo vzdelanostnú) s východným inovatívnym prístupom a efektívnosťou? Ak indická nemocnica dokáže produkovať operácie 20-30 krát lacnejšie, ale pritom rovnako kvalitne ako americké kliniky, podobný prístup aplikovaný na západe by dokázal to, o čo sa zúfalo snažia existujúce programy verejného zdravotníctva. Teda ponúknuť vynikajúce zdravotné služby čo najširšej vrstve obyvateľov.

To je však utópia. Existujú aspoň teoretické pokusy realizovať ju, napríklad v podobe takzvaných charter cities, nie je jednoduché ju realizovať. Tým najprostejším dôvodom je rozdielnosť kultúr. Napríklad systém mikropôžičiek Grameen banky je do veľkej miere postavený na tlaku komunity. Dlížníci majú svojich ručiteľov, tí však väčšinou neručia ničím hmotným, ale svojou čťou. Komunita na čele s ručiteľmi sa stará, aby pôžičku dostali zodpovední členovia a aby s ňou následne aj zodpovedne nakladali. Funguje to v bangladéžských osadách, na slovenskom sídlisku je to sotva predstaviteľné.

Ešte väčší problém predstavuje stanovenie limitov minimálnej kvality. Mnohé sú neformálne. Spomeňme si, aké rozhorčenie spôsobilo oficiálne zavedenie platieb za stravu v našich nemocniciach. Ako by sme asi zná-

šali myšlienku, že sa máme podieľať na prevážovaní alebo kŕmení našich hospitalizovaných príbuzných? Ešte väčšou prekážkou sú formálne limity, teda rôzne regulácie. Vďaka neustále stúpajúcim emisným nárokom, alebo nárokom na povinné vybavenie auta ako je ESP, či automatická kontrola tlaku v pneumatikách, u nás nemôže vzniknúť firma ako Tata, predávajúca autíčka za 2000 euro (pre zapáračov, áno, Tata predáva autá aj na európskom trhu, ale tie sú upravované). Podobne plejáda zdravotníckych, hygienických, profesných, stavebných, bezpečnostných a iných predpisov stanovuje spodnú latku vysoko.

Na to niekto môže povedať, radšej nemajme nič, než by to malo byť menej kvalitné. Bo-

hužial, tieto rozhodnutia robia ľudia, ktorí nie sú odkázaní vyberať si medzi „nič“ a „nízka kvalita“ a na názor chudobných sa málokeddy pýtajú. Ešte horšie je, že veľké množstvo regulácií predpisujúcich kvalitu toho alebo onoho je úplne zbytočných a reálnu kvalitu nijak neovplyvňujú, dokonca ani v tak citlivých sektoroch, ako je zdravotníctvo. Výsledky Narayana Hrudayalaya hovoria za seba.

Začína to znieť ako rozprávka, ale nie je. Existuje aj druhá strana mince. Veľké problémy tretieho sveta naďalej existujú a to aj v podnikateľskom prostredí. Nestabilné prostredie, slabá vymožitelnosť akýchkoľvek práv, korupcia, blázniví diktátori...

Napriek tomu by sme mali pozerať vpred

s optimizmom. Tretí svet zlepšil úroveň bahobyti nielen sebe, ale aj nám. Každý rok pribudnú milióny bystrých hláv, ktoré už nemusia tráviť celý deň zaopatrovaním toho najnutnejšieho, ale môžu sa venovať štúdiu, vynálezu a podnikaniu. Zaujímavý môže byť dopad nového fenoménu 3D tlačiarne a pridružených technológií. Stačí sa pozrieť, ako rýchlo viac-menej anonymný dav ľudí vyvinul a neustále zlepšuje návrhy rôznych produktov, ktoré sa následne zdarma šíria p2p sieťami. Pozornosť médií si prirodzene získali najmä zbrane. No je len otázka času, kedy sa začnú v indických či afrických dedinách vymýšľať okuliare, vodovodné potrubie, alebo zubné protézy.

.týždeň, 16.6.2013

Cena štátu

Európsky rozvojový fond (ERF) je hlavným nástrojom na poskytovanie pomoci EÚ na rozvojovú spoluprácu štátom AKT (Afrika, Karibik, Tichomorje). Predsedníctvo EÚ predložilo návrh Vnútornej dohody, v ktorom uviedlo detaily financovania tohto fondu.

ERF bude mať v rokoch 2014 – 2020 k dispozícii 30,5 mld. eur, z toho slovenský príspevok má činiť 115 mil. eur. V roku 2014 sa očakáva negatívny vplyv na slovenský rozpočet vo výške 9,7 mil. eur, v rokoch 2015 a 2016 11,7 mil. eur, resp. 12 mil. eur. Povin-

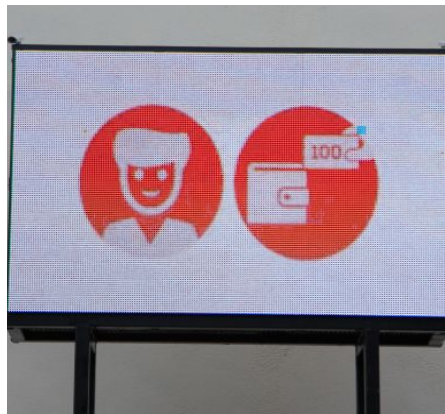
nosť prispievať do ERF vyplýva zo slovenského členstva v EÚ. Vláda SR vyjadrila k návrhu financovania 11. ERF súhlasné stanovisko. Dohodu podpísali zástupcovia členských štátov EÚ v júni v Luxemburgu.

www.cenastatu.sk

Cena štátu aj na LED bilboarde

Ak budete mať cestu po Jókaiho ulici v Lučenci, určite vám do oka padne nový veľkoplošný LED billboard pri kine Apollo, na ktorom beží aj krátky spot na náš projekt Cena štátu.

Projekt Cena štátu slúži na zvýšenie povedomia občanov o využití verejných – teda aj ich – financií na Slovensku. Poďakovanie za možnosť spropagovať projekt aj na južnom Slovensku patrí najmä firme Led Media 4 You, poskytujúcej služby regionálneho marketingu. Tá považuje diskusiu o nakladaní s verejnými financiami za dôležitú a poskytla nám tento priestor pro bono.

Výdavky štátu

V roku 2012 pokračovala spolupráca SR s **Organizáciou OSN pre priemyselný rozvoj (UNIDO)**. Finančný príspevok SR do ročného rozpočtu organizácie dosiahol v roku 2012 výšku 149 876 eur. Pre rok 2013 povinný členský príspevok bol určený vo výške 165 490 eur. Avizované vystúpenie Francúz-

ska môže túto čiastku ešte navýšiť.

Príspevok sa po roku 2011 viac než zdvojnásobil, čo bolo spôsobené vystúpením Veľkej Británie, jedného z hlavných donorov UNIDO. Veľká Británia ukončila členstvo ku koncu minulého roka po negatívnom vyhodnotení

efektivity a programovej spolupráce.

Ministerstvo hospodárstva SR ako gestor spolupráce s UNIDO konštatuje, že členstvo nespĺňa očakávania hospodársko-politických potrieb a navrhuje prehodnotiť zotrvanie SR v tejto organizácii.

Štátny rozpočet a eurofondy

Roman Ujbányai, Juraj Galvánec

Približne pred rokom sme vám priniesli analýzu príjmov a výdavov SR vo vzťahu k EÚ. Teraz sme sa rozhodli k téme vrátiť a priniesť nové údaje za ďalší fiškálny rok a zmapovať zmeny oproti predošlým rokom.

Počas diskusií o našej účasti v Eurovale sa často ozýva argument, že z únie sme už dostali toľko peňazí, že si a) nemôžeme dovoliť nepodieľať sa na záchrane druhých, alebo

b) že ani všetky záruky eurovalu nás nedostanú do celkovej negatívnej bilancie. Aká je teda čistá pozícia SR? Podľa informácií dostupných v záverečných účtoch dosiahol ku koncu roka 2012 pomer príjmov a výdavkov súvisiacich s členstvom a čerpaním fondov hodnotu 1,3. Inak povedané, získali sme o 31% viac, ako sme do EÚ a na financovanie projektov odvieďli.

Naše odvody

Slovenská republika každoročne odvádza do EÚ odvody a príspevky. Odvody sú rozpočítované v kapitole Všeobecná pokladničná správa, ide o zdroje počítané na základe HNP (Hrubý národný produkt) a DPH, súčasťou odvodu je aj podiel na korekcii Veľkej Británie, Holandsku a Švédsku (finančné úpravy, ktoré si vyjednali menované krajiny

pri podpise zmlúv). Do odvodu vstupujú tiež prípadné doplatky za minulé roky odsúhlasené Spoločenstvom na základe zmeny metodiky výpočtu. Zbytok tvoria odvody tzv. tradičných vlastných zdrojov, čo sú hlavne clá na dovoz tovaru vyrobeného mimo EÚ a poľnohospodárske odvody (forma dovozného cla z poľnohospodárskych produktov).

Pre ilustráciu sú v tabuľke uvedené jednotlivé zložky odvodov a príspevkov do EÚ za rok 2012 v mil. eur.

Bilancia

Za obdobie rokov 2004-2012 bolo na prijatie 1 eura z rozpočtu EÚ potrebné vynaložiť 76 centov výdavkov z našich zdrojov. Aj keď boli príjmy a výdaje spočiatku vyrovnané a miestami dokonca výdaje prevažovali príjmy, od fiškálneho roka 2010 sa začal ich pomer zlepšovať v prospech SR a blíži sa k hodnote 0,5, čo znamená, že Slovensko v posledných dvoch rokoch prijíma z EÚ takmer 2x viac financií ako do spoločného európskeho rozpočtu prináša. (pozri Tabuľku 2 a Graf 1)

Napriek tomu nemožno hľadiť iba na celkovú výšku príjmov a výdavov. Významným je tiež rozmer využitia prijatých zdrojov. Nezanedbateľná časť prijatých financií je totiž využívaná na projekty súvisiace s agendou EÚ, ktorá je pre SR nová a implementuje sa jedine kvôli tlaku EÚ, resp. vďaka možnosti čerpať na ňu eurofondy. Hĺbková analýza jednotlivých projektov a ich klasifikácia na tie, ktoré by boli vykonané aj z vlastného alebo úverového financovania, pretože sú považované slovenskou spoločnosťou za významné, a na tie, ktoré sú konzekvenciou európskych peňazí, sú nad rámec tohto

Odvody SR*	717 371
Tradičné vlastné zdroje (do a odvody a poplatky v sektore cukru)	96 610
Odvody SR do rozpočtu EÚ bez tradičných vlastných zdrojov*	620 761
Príspevky SR	5 460
Príspevky Slovenskej republiky do Európskeho rozvojového fondu	5 460
Príspevky a odvody spolu*	722 831

Tabuľka 1, zdroj: Ministerstvo financií SR, záverečný účet VS 2012

*Dodatočný odvod za rok 2012 v sume 19 554 tis. eur, vyplývajúci z novely rozpočtu Európskej únie č. 5 a 6/2012, odviedla Slovenská republika na začiatku roka 2013 a teda nie sú zahrnuté vo výdavkoch r. 2012

d'akujeme sme.sk

Radi by sme vám dali do pozornosti jednoduchú možnosť ako môžete **podporiť aktivity INESS**, medzi ktoré patrí napríklad aj projekt **Plytvanie štátu** či vydávanie mesačníka **Market Finesse**.

Môžete tak urobiť zo svojho domova či kancelárie jednoducho cez darovací portál dakujeme.sme.sk. Postup je veľmi jednoduchý a časovo nenáročný.

Priamy link je uvedený nižšie. Za vašu podporu, bez ktorej by naše aktivity nebolo možné realizovať, vám vopred ďakujeme!

<http://dakujeme.sme.sk/organizacia/33/iness-institut-ekonomickych-a-spolocenskych-analyz>

Rok	Celkové príjmy	Celkové odvody a príspevky	Čistá finančná pozícia	Spolufinancovanie	Celkové výdavky SR	Cash flow SR (príjmy-výdavky)	výdavky/ príjmy
2004	304	291	13	32	323	-19	1,06
*2005	705	486	219	128	613	92	0,87
2006	894	526	367	309	836	58	0,94
2007	911	590*	321	283	873	38	0,96
2008	893	643	250	399	1 042	-149	1,17
2009	1 120	696	424	433	1 128	-9	1,01
2010	1 672	628	1 045	410	1 037	635	0,62
2011	2 041	705*	1 336	454	1 159	882	0,57
2012	2 138	723	1 415	407	1 130	1 008	0,53
Spolu	10 678	5 287	5 391	2 855	8 142	2 536	0,76

Tabuľka 2, v mil. Eur, zdroj: Ministerstvo financií, záverečné účty VS 2004-2012, vlastné prepočty.

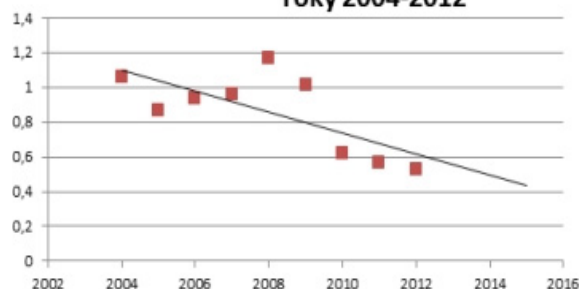
*Rozdiel oproti údajom zo Štátneho záverečného účtu za rok 2011 vyplýva z úpravy zaokrúhlenia

Rok	Kumulatívne príjmy	Kumulatívne výdavky	Kumulatívne CF	Kum. výdavky/ Kum. príjmy
2004	304	323	-19	1,06
*2005	1 009	936	73	0,93
2006	1 903	1 772	131	0,93
2007	2 813	2 645	169	0,94
2008	3 707	3 687	20	0,99
2009	4 827	4 815	11	1,00
2010	6 499	5 853	646	0,90
2011	8 540	7 012	1 528	0,82
2012	10 678	8 142	2 536	0,76

Tabuľka 3, v mil. Eur, zdroj: Ministerstvo financií, záverečné účty VS 2004-2012, vlastné prepočty

*Po započítaní dodatočných odvodov na základe časovej výnimky zo zdroja, založeného na HND za rok 2004.

Pomer výdavkov a príjmov SR vo vzťahu k EÚ za roky 2004-2012

Graf 1, zdroj: Ministerstvo financií, záverečné účty VS 2004-2012, vlastné prepočty

článku. O tom, že eurofondy nabádajú často k neefektívnemu plytvaniu z dlhodobými negatívnymi následkami, píšeme v štúdií Monitoring čerpania štrukturálnych fondov v sociálnej oblasti.

Nezanedbateľný je aj vysoký rozsah korupcie spojené s čerpaním fondom. Nemyslí sa tým len projekty, ktoré EK odmietla preplatiť, ale hlavne tisíce menších projektov, ktoré svojím politickým pozadím vstupujú najmä do vzťahov na komunálnej úrovni. Tieto rozmery čerpania EÚ fondov je potrebné zohľadniť pri pohľade na zmeny vo financovaní, ktoré prebiehajú v posledných rokoch.

iness.sk, 19.6.2013

Plytvanie

Ministerstvo vnútra v roku 2008 prehralo súdny spor ťahajúci sa od roku 1999. Z pôvodnej sumy 2,6 milióna eur nakoniec muselo zaplatiť 18,6 milióna eur. Spor sa začal listom, ktorý ešte v roku 1998 podpísal exminister vnútra Gustáv Krajčí aj napriek neodporúčaniu svojich úradníkov.

V ňom mesiac pred voľbami sľúbil Záchran-nému systému Slovakia príspevok vo výške 80 miliónov korún ročne v rokoch 1999 až 2003, ktorý mal byť vyplácaný zo zákonného poistenia motorových vozidiel. Nový minister

vnútra Ladislav Pittner po porade s expertmi rozhodol, že záväzok ďalej plniť nebude. Systém bol podľa jeho slov nefunkčný, čo mohlo byť podmienkou zrušenia záväzku. Jeho prácu navyše aj tak vykonávali policajti a hasiči. Senát Najvyššieho súdu však s Pittnerovým rozhodnutím nesúhlasil a v roku 2007 dal za pravdu žalobcovi. Okrem istiny vo výške 240 miliónov korún štát musel zaplatiť úroky z omeškania vo výške 315 miliónov korún. Za prehratý spor neniesol nikto z kompetentných hmotnú ani trestnú zodpovednosť.

Kedy budeme mať názor na Úniu?

Martin Vlachynský

V Únii sa rozhoduje o neprebernom množstve návrhov, ktoré môžu zásadne ovplyvniť aj Slovensko.

Koncom júna vydala holandská vláda nenápadný dokument, ktorý ostal na Slovensku, ale aj inde v Európe takmer nepovšimnutý. Nazýva sa „Testovanie Európskej legislatívy na subsidiaritu a proporionalitu – holandský zoznam bodov na vykonanie“.

Za beznádejne nudným názvom sa skrýva s trochou preháňania takmer revolučný dokument. Vláda členského štátu – dokonca starého členského štátu – oficiálne zhodnotila smerovanie európskej integrácie a zostavila k nemu holandskú pozíciu.

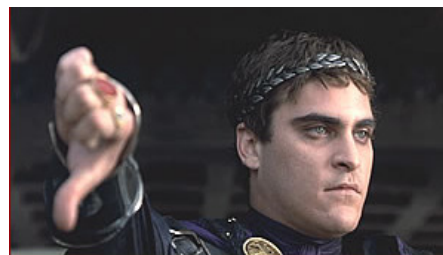
Dokument na 22 stranách identifikuje 54 oblastí, v ktorých by sa kompetencie nemali presunúť do bruselských kancelárií, ale mali ostať v rukách národnej vlády. Dotýkajú sa rôznych oblastí od štatistických hlásení cez rozpočet až po zdaňovanie.

Čas na zmenu

Konečne sa vláda členského štátu rozhodla vyložiť názor na dianie momentálne prebiehajúce prevažne v kuloároch. Nie je prvá – zväčša kritický názor na rôzne integračné snahy Európskej únie už tradične vyslovujú Briti, ale hundrajúci ostrovia sa už akosi

stali súčasťou úniového folklóru.

Priamy dosah tohto dokumentu sa mimo holandského územia bude rovnáť nule, no je to vhodný moment pripomenúť, že naši volení zástupcovia nemajú na Úniu a dianie v nej názor. Ak aj nejaký majú, dal by sa zhrnúť do vety „Kam to mám podpísať?“.

Bolo by načase to zmeniť. Pomaly sa blíži obdobie, keď stláčanie tlačidiel na parlamentnom vršku bude mať menej ako symbolický význam a kľúčové rozhodnutia pre naše životy budú prichádzať primárne z belgickej metropoly.

Zrejme najväčší rozruch medzi Slovákmi vyvolali dva eurovaly (a to tých 2500 eur na občana ešte len garantujeme, zábava nastane, keď sa raz tie garancie uplatnia). Ale to je len špička ľadovca, v Bruseli každý rok vznikne okolo dvetisíc nových direktív, regulácií a rozhodnutí. Táto legislatíva priamo zasahu-

je do našich každodenných životov. Počnúc legendárnym zakrivením uhoriek cez častejšiu STK, zrušené mentolové cigarety až po žltučké lány repky olejnej, ktoré vidíme popri cestách.

Áno alebo nie nestačí

Na stole je nepreberné množstvo nových návrhov, ideí a stratégií, ktorých (ne)schválenie zásadným spôsobom zasiahne ekonomický, politický a sociálny život na Slovensku.

Každý nech si sám zodpovie, či je preňho menším zlom (prípadne dobrom) slovenský politik, alebo bruselský úradník. No rád by som aspoň videl jasné kontúry toho, kam smerujeme a čo si o tom vláda myslí.

Chceme eurodlhopisy? Chceme poľnohospodárstvo stopercentne závislé od prerozdelenia? Harmonizované dane? Ručiť za vklady v iných štátoch? A čo európske ministerstvo hospodárstva, európska armáda – vytvoríme? Odpoveď áno alebo nie nestačí, chcelo by to aj zdôvodniť také alebo onaké rozhodnutie a aký to môže mať na Slovákov dosah.

No my od tejto vlády ani od tej minulej, ani tej predminulej nemáme v ucelenej forme ani len náznaky týchto odpovedí.

Sme, 3.7.2013

Vážne koordinovanie investícií

Veronika Sokolová

Koncom minulého roka bol Ľubomír Vážny prezidentom vymenovaný do funkcie podpredsedu vlády SR pre investície. Okolnosti vymenovania a úlohy spojené s touto funkciou priniesli niekoľko zaujímavých momentov.

Prvým z nich bol samotný dôvod, pre ktorý pozícia vznikla. Predseda vlády Fico sa vyjadril, že si Vážneho váži, nechce ho stratiť, a preto mu vymyslel post podpredsedu pre investície.

Oficiálna definícia úloh podpredsedu hovorí,

že spolupracuje pri využívaní finančných prostriedkov z Európskej únie v programovom období 2014-2020. Mal by zabezpečovať koordináciu veľkých investičných projektov s predpokladanými nákladmi nad jednu miliardu eur a hodnotiť potreby a reálnosť takýchto veľkých investičných projektov, ďalej predkladať štúdie uskutočniteľnosti konkrétnych návrhov financovania a výstavby investičných projektov vláde.

V skutočnosti chce však Úrad vlády využiť na hodnotenie externé poradenské firmy

za takmer 23 miliónov eur bez DPH. Prečo sekcia úradu, ktorá má pre svoj účel údajne vyčlenený aparát 90 ľudí, potrebuje platiť externú firmu? „Komisia v prípade fondov Európskej únie požaduje, aby bola zachovaná nezávislosť a nestrannosť hodnotiteľa. Od centrálného riadiaceho orgánu sa to nedá očakávať,“ povedala hovorkyňa vlády.

Odhliadnime na chvíľu od toho, že moloch platených úradníkov bude doplnený externou firmou. Vláda akceptuje, že od centrálného riadiaceho orgánu sa nedá očakávať

nezávislosť a nestrannosť hodnotenia projektov, ktoré budú podporené z eurofondov, a preto je potrebný názor externej firmy.

Ale nie je aj vláda v mnohých prípadoch centrálny riadiaci orgán? Keď je potrebný takýto zásah pri eurofondoch, prečo potom nie aj pri dotáciách, ktoré vláda rozdáva zo štátneho rozpočtu veľkým spoločnostiam po prísľube tvorby pracovných miest? V tomto prípade je zrazu očakávanie nestrannosti na mieste?

A prečo úradníci nepotrebujú nezávislé poradenstvo v prípade, keď individuálne a úplne arbitrálne posudzujú každú jednu žiadosť o príspevok na podnikanie, ako je to napr. vo

výboroch pre otázky zamestnanosti na úradoch práce?

Podstata práce úradníka sa nemení, či ide o prostriedky zo štátneho rozpočtu alebo

z Európskej únie. O tom, ako minie cudzie peniaze, rozhoduje subjektívne. Osobitne Európska komisia má veľkú schopnosť predstierať, že jej rozhodnutia sa opierajú o nezávislé rozhodnutia a audit (výborný biznis pre auditorské firmy) alebo o názory verejnosti (pripomienkové konanie k zeleným knihám, ktoré sa vždy interpretuje podľa potreby). Outsourcovaním rozhodnutí na súkromné firmy a hrou na trh sa však na fakte, že peniaze boli úradníkom účelovo vyčlenené nič nemení. Okrem škodlivosti samotných eurofondov vyvstáva aj otázka, či sa angažovaním externej firmy celý proces nepredražuje a nevytvára sa nový priestor pre korupciu.

iness.sk, 20.6.2013

Sedemročnica ministerstva pôdohospodárstva

Ján Dinga

Ministerstvo pôdohospodárstva zverejnilo svoju Konceptiu rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2013 až 2020. Cieľom tohto 150 stranového dokumentu je zvýšiť podiel slovenských potravín na našom trhu na 80 %, rozvoj vidieka, či vytvorenie 18 674 pracovných miest.

Čo bude tento špás stáť?

Celá koncepcia ráta so zdrojmi vo výške 508 miliónoch eur - 13 miliónoch zo štátneho rozpočtu, 319 miliónoch z fondov EÚ (vrátane nášho spolufinancovania), zvyšok majú doplatiť žiadatelia zúčastnení na programe.

Keďže spotrebiteľské ceny sa pohybujú nižšie ako náklady mnohých slovenských poľnohospodárskych výrobcov, cieľom koncepcie je napríklad:

- maximálne sa priblížiť k priemernej výkupnej cene za 1 kg živej hmotnosti hovädzieho, bravčového a hydinového mäsa na úroveň, ktorá pokryje vlastné náklady na 1 kg prírastku
- dosiahnuť priemernú výkupnú cenu pre prvovýrobcov za liter surového kravského mlieka na úrovni, ktorá by pokrývala vlastné náklady na liter surového kravského mlieka
- zvýšiť produkciu mlieka na 1 064 000 ton
- zvýšiť početnosť hydiny minimálne o 885 737 kusov každý rok (5 314 423 ks pri 6 turnusoch ročne)

S tým, či máme alebo nemáme na Slovensku v roku 2020 chovať o 5 314 423 kusov hydiny viac, skutočne ťažko polemizovať. Je totiž fascinujúce, že v 21. storočí takáto koncepcia vôbec uzrela svetlo sveta.

Vymyslíme aj koncepciu na optimálny počet

smart-phonov v populácii? Akú penetráciu by sme mali dosiahnuť v roku 2020? Aký každoročný nárast je uspokojivý? A čo optimálny počet vysávačov? A čo chladničky a práčky? Nepotrebujeme národnú koncepciu pre všetky produkty nevyhnutné pre normálny chod domácnosti? Čo keď sa ľudia zbláznia a prestanú prať a telefonovať!

Je zaujímavé, že v sektoroch iných spotrebiteľských statkov nám príde úplne prirodzené, že o prežití a neprežití výrobcu rozhodujú voľné trhové sily (rozumej spotrebiteľia), o sektore poľnohospodárstva sa však naďalej darí šíriť mýtus, že bez dotácií snáď ani nebude čo jesť. Pritom práve poľnohospodárstvo je sektor, ktorý tu s nami vždy bol a vždy bude, keďže prijímať potravu potrebujeme všetci každý deň.

Cudzie nechceme, svoje si nedáme

Aj keď slovenskí poľnohospodári argumentujú, že súčasná dotačná politika ich znevýhodňuje oproti západným producentom, posúva to celý problém len o úroveň ďalej - k Spoločnej poľnohospodárskej politike EÚ

(CAP), na ktorú je do roku 2020 vyčlenených neuveriteľných 387 miliárd eur.

387 miliárd vybraným lobistickým skupinám na základe pravidiel stanovených úradníkmi, ktorí pluh či traktor možno v živote nevideli. V kombinácii s obmedzeniami dovozu to pre bežného Slováka znamená, že sa skladá

na dotácie poľnohospodárskym firmám, aby si mohli kupovať drahšie potraviny.

Argument o potravinovej bezpečnosti stojí na vode tiež. Slovensko je bytostne závislé od dovozu ropy a tiež mnohých ďalších produktov, ktoré sú pre poľnohospodársku výrobu nevyhnutné. Priškrtenie kohútikov by tak položilo naše poľnohospodárstvo na lopatky, aj keby sme si dnes všetky potraviny produkovali doma. Skutočnú potravinovú bezpečnosť nám preto zaručí len bezbariérový obchod s ďalšími krajinami.

Dnešný svet sa mení každú minútu. Aj napriek moder-

ným technológiám vieme predpovedať počasie len na pár dní dopredu. Odhady rastu ekonomiky ekonometrickými modelmi majú v dvojročnom horizonte presnosť hádzania mincou, vývoj na akciových trhoch nevieme predpovedať vôbec.

Namiesto centrálneho plánovania výroby na sedem rokov dopredu, za ktorého (ne)plnenie aj tak nikto nenesie zodpovednosť, by sme sa preto mali konečne postaviť proti európskej dotačnej politike. Benefity totiž nesú niektorí, no náklady znášame všetci. Na tento nezmysel každému občanovi Slovenska vrátane dôchodcov a nemlúvniat štát v tomto roku vezme 121 eur.

iness.sk, 25.6.2013

Vláda schválila

Návrh na riešenie priestorových kapacít Stáleho zastúpenia SR pri Európskej únii v Bruseli počas prípravy a výkonu predsedníctva SR v Rade Európskej únie v roku 2016 (5.6.2013) - Návrh predpokladá kúpu novej budovy pre cca 130 zamestnancov. Celkový dopad na rozpočet verejnej správy bude v roku 2014 negatívny vo výške 6 273 000 eur. Druhá alternatíva návrhu predpokladá prenájom kancelárskych priestorov pre všetkých zamestnancov. Celkový dopad na rozpočet verejnej správy by bol negatívny, v roku 2014 vo výške 3 600 500 eur, v roku 2015 a 2016 každoročne vo výške 4 415 000 eur.

Návrh na poskytnutie investičnej pomoci pre BROVEDANI SLOVAKIA, s.r.o., so sídlom Parková 1414, 924 01 Galanta (5.6.2013) - V súvislosti s plánovanou realizáciou investície sa jedná o investičnú pomoc vo forme úľavy na dani z príjmu vo výške 3 588 000 eur. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy by mal byť však pozitívny, v roku 2012 vo výške 237 749 eur, v roku 2013 vo výške 449 373 eur, v roku 2014 vo výške 1 398 536 eur a v roku 2015 vo výške 1 171 664 eur.

Návrh na poskytnutie investičnej pomoci pre Railway Casted Components a.s., so sídlom Rusovská cesta 1, 851 01 Bratislava (5.6.2013) - V súvislosti s plánovanou realizáciou investície žiadateľ požiadal o investičnú pomoc vo výške 9 939 754 eur. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy by mal byť však pozitívny, v roku 2013 vo výške 1 113 558 eur, v roku 2014 vo výške 3 272 486,50 eur, v roku 2015 vo výške 2 552 978,05 eur a v roku 2016 vo výške 4 888 610 eur.

Návrh na poskytnutie investičnej pomoci pre Continental Matador Rubber, s.r.o., so sídlom Terézie Vansovej 1054, 020 01 Púchov (5.6.2013) - V súvislosti s plánovanou realizáciou investície žiadateľ požiadal

o investičnú pomoc vo forme úľavy na dani z príjmov vo výške 19 933 000 eur. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy by mal byť však pozitívny, v roku 2013 vo výške 29 680 702 eur, v roku 2014 vo výške 29 096 022 eur, v roku 2015 vo výške 35 784 474 eur a v roku 2016 vo výške 56 851 079 eur.

Návrh na schválenie začatia obstarania zmeny dokončenej stavby Zmena účelu využitia budovy polikliniky na Okresný súd Rimavská Sobota (12.6.2013) - Financovanie stavebnej investičnej akcie bude mať negatívny dopad na rozpočet verejnej správy, v roku 2013 dosiahnu výdavky 1 002 100 eur, v roku 2014 2 000 000 eur a v roku 2015 2 074 518 eur.

Návrh postupu naloženia s 0,37%-ným podielom v spoločnosti UniCredit Bank Slovakia, a.s. (12.6.2013) - Návrh rozhodnutia o privatizácii 141 605 ks akcií sa predkladá z dôvodu, že pôjde o priamy predaj majetkovej účasti vopred určenému záujemcovi. Po realizácii privatizácie sa predpokladá pozitívny vplyv na rozpočet verejnej správy z titulu realizácie predaja akcií, ktorý však nie je možné v súčasnosti vyčíslieť.

Návrh Dohody medzi vládou Slovenskej republiky, Úradom Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov a Medzinárodnou organizáciou pre migrá-

ciu o humanitárnom transfere utečencov, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu, cez Slovenskú republiku (19.6.2013) - Na základe predmetnej dohody prijme vláda Slovenskej republiky 150 utečencov a osôb pod ochranou na obdobie 6 mesiacov odo dňa ich vstupu na územie Slovenskej republiky. Celkové výdavky vlády Slovenskej republiky za 15 mesiacov pobytu 100 utečencov predstavujú sumu 398 240 eur.

Návrh na uzavretie Vnútornej dohody medzi zástupcami vlád členských štátov Európskej únie zasadajúcimi v Rade o financovaní pomoci Európskej únie na základe viacročného finančného rámca na obdobie rokov 2014 – 2020 v súlade s dohodou o

partnerstve Afriky, Karibiku, Tichomoria a Európskej únie a o poskytnutí finančnej pomoci zámorským krajinám a územiám, na ktoré sa vzťahuje štvrtá časť Zmluvy o fungovaní Európskej únie (19.6.2013) – Povinnosť SR prispievať do Európskeho rozvojového fondu vyplýva z členstva SR v EÚ. Príspevok SR predstavuje sumu 114,751 mil. eur, bude zabezpečený v štátnom rozpočte SR v rokoch 2014 až 2020 a realizovaný prostredníctvom MF SR.

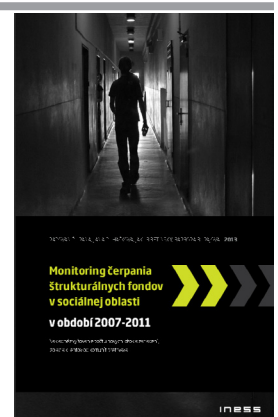
Návrh na schválenie konsolidovaného znenia Záručnej listiny Európskeho finančného stabilizačného nástroja v znení tretieho Dodatku (19.6.2013) – Slovenská republika sa prísúpením k EFSF zaviazala poskytnúť EFSF záruku za dlhové finančné instrumenty vydané EFSF v prípade žiadosti členského štátu eurozóny o finančnú podporu v celkovom objeme 7,73 mld. eur. Dôvody zmeny Záručnej listiny tretím Dodatkom sú: a) zavedenie alternatívnej metódy výpočtu aplikovateľného percenta nadzárky, b) predĺženie splatnosti pôžičiek pre Grécko a c) vystúpenie Cypru ako ručiteľa zo Záručnej listiny.

INESS Publikácie

Odvaha na nové sociálne služby predstavuje alternatívny pohľad na poskytovanie sociálnych služieb oproti súčasnej štátom financovanej schéme podpory inštitucionálnej starostlivosti. Publikácia popisuje príčiny a dôvody, prečo starostlivosť poskytovaná v rámci prirodzených komunít je nielen hodnotnejšia z pohľadu prijímateľov týchto služieb, ale v konečnom dôsledku aj lacnejšia pre daňového poplatníka.

Monitoring čerpania štrukturálnych fondov v sociálnej oblasti v období 2007-2011 s podtitulom Nákladné zvyšovanie počtu nových lôžok a zariadení, izolácia klientov od komunít pretrváva. Autori v tejto publikácii pripravili rozsiahlu analýzu využívania štrukturálnych fondov na sociálnu oblasť, identifikovali kľúčové problémy a navrhli možné cesty ich zlepšenia.

O komikoch a bankároch

Ján Dinga

Spomínate si ešte na niektoré z tých populárnych videí, na ktorých komici parodujú bankárov zabávajúcich sa na kolapse finančného systému?

Podobný rozhovor z roku 2008 sa nedávno objavil na internete opäť. Tentokrát však nešlo o komikov, ale o skutočných bankárov, ktorí zrejme neboli nadšení, že sa ich rozhovor dostal na verejnosť.

John Bowe a a Peter Fitzgerald pôsobili v Anglo Irish Bank na vedúcich pozíciách pre kapitálové trhy a retailové bankovníctvo. V časoch začiatku finančnej krízy po páde Lehman Brothers sa Bowe zúčastnil rokovaní s írskym bankovým dozorom o štátnom bailoute, ktorý by ich uchránil pred bankrotom.

V zaznamenanom rozhovore sa Bowe a Fitz-

gerald bavia o progrese týchto rokovaní:

Bowe: *Čo sme im v zásade povedali, bolo: „pozrite, potrebujeme 7 miliárd eur“.*

Fitzgerald: *7 miliárd ako termínovaný úver?*

Bowe: *7 miliárd ako preklenovací úver, ktorý splatíme hneď ako sa bude dať. Čo znamená nikdy.*

Fitzgerald: *Ako ste vlastne prišli na 7 miliárd?*

Bowe: *V zásade sme si to vytiahli zo zadku. Musíme si kúpiť čas. Povedali sme sedem, ale určite potrebujeme viac. Stratégia je taká, že ich vtiahneme do hry, necháme ich vypísať pekný šek a potom v tom budú musieť pokračovať, aby ochránili svoju investíciu. Keby hneď pochopili, pred akým kolosálnym problémom stoja, mohli by sa*

rozhodnúť inak. Náklady pre daňových poplatníkov by sa im mohli zdať príliš vysoké.

Žabu treba variť pomaly, lebo z horúcej vody môže rýchlo vyskočiť. Zdá sa, že toto porekadlo chápu aj bankári. Bailout Anglo Irish Bank sa nakoniec vyšplhal na takmer 30 miliárd eur. Niet sa ale čomu čudovať. Vlády prostredníctvom bankových dozorov, regulácií a garancií vkladov vytvárajú ilúziu, že všetky banky sú vlastne rovnako bezpečné.

Klienti tak nemajú motiváciu starať sa o to, čo sa deje s ich úsporami, a bankári sa nemusia obávať strát plynúcich zo zlých rozhodnutí, keďže vlády sú ochotné straty zaplatiť. No zatiaľ čo na zvieracej farme už ťažko rozoznať, čo je paródia, a čo skutočnosť, prichádzajú daňoví poplatníci o miliardy eur.

iness.sk, 8.7.2013

Bratislava Austrian Economic Summit

V dňoch 24. - 26. júna 2013 sa v Bratislave uskutočnil Bratislava Austrian Economic Summit.

Išlo o pokračovanie konferenčného cyklu Austrian Economic Summit. Predchádzajúce podujatie sa uskutočnilo v čínskom Šanghaji. Lokálnym spoluorganizátorom podujatia bol aj INESS.

Na podujatí vystúpil s prednáškou o finančnom vzťahu medzi občanom a štátom aj Richard Ďurana z INESS. Predstavil účastníkom medzinárodnú spoluprácu na projekte INESS Cena štátu a hovoril aj o kampani Bohatšie Slovensko.

Na podujatí vystúpila plejáda ďalších skve-

lých rečníkov, spomeňme napríklad profesora Kena Schoollanda, autora známej knihy Podivuhodné dobrodružstvá Jonathana Gullibla, ktorá vyšla aj v slovenskom jazyku, prof. Josefa Šímu z Vysoké školy CEVRO Institut v Prahe, Daniela Mitchella z amerického CATO Institute, Rainera Heufersa (senior fellow v Atlas Economic Research Foundation), amerického prof. Christophera Lingla pôsobiaceho na Univeridat Francisca Marroquina v Guatemale, či prof. Jamesa Marsha z University of Hawaii.

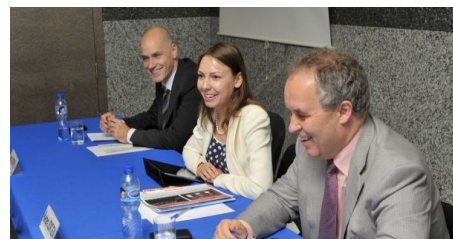
Rovnako pestré zastúpenie mali aj účastníci podujatia, okrem záujemcov zo Slovenska sme privítali účastníkov z Thajska, Číny, Indie či USA.

Prague economic conference

Juraj Karpiš z INESS vystúpil dňa 11.6.2013 na Prague economic conference organizovanej Liberálnym inštitutom pri príležitosti Dňa daňovej slobody. Na konferencii tiež vystúpili Magdalena Prasol (Liberté!, Poľsko), Kaetana Leontjeva (Lithuanian Free Market Institute (LFMI), Litva) a Aleš Rod (Liberálny inštitut, CETA).

Vo svojej prezentácii predstavil projekty INESS zamerané na vzdelávanie v oblasti verejných financií, najmä kampaň Bohatšie Slovensko a portál Cena štátu.

Free Market Roadshow 2013 v Bratislave

V Bratislave sa 7. júna 2013 uskutočnilo medzinárodné podujatie Free Market Roadshow 2013, ktoré spoluorganizoval INESS s Konzervatívnym inštitútom, Austrian Economic Center a viedenským Friedrich August von Hayek Inštitútom.

Nosnou témou bolo Šetriť či nešetriť? Zachráňa Európu len úsporné opatrenia? Zoznam rečníkov nájdete na našich stránkach tu. Na široké spektrum zaujímavých

rečníkov z Európy i spoza oceánu sa prišlo pozrieť približne 150 poslucháčov.

Na podujatí vystúpili aj zástupcovia INESS. Juraj Karpiš na tému „viac Európy.“ Richard Ďurana moderoval panel Deregulácia vs. Regulácia: Ako dostať ekonomiku späť na správnu cestu a uzatváral podujatie s hodnotením politického prístupu Viac Európy.

Poľský Účet za služby štátu

RECEIPT FROM THE STATE REPUBLIC OF POLAND

----- YEAR 2012 -----

Service price per 1 citizen

PENSIONS FROM THE SOCIAL INSURANCE INSTITUTION	2521
PENSIONS FROM THE AGRICULTURAL SOCIAL INSURANCE FUND	298
PENSIONS OF SOLDIERS, POLICE OFFICERS, JUDGES, PROSECUTORS	314
DISABILITY PENSIONS	927
SUPPLEMENTS AND BENEFITS FOR PENSIONS	466

Poľský inštitút The Civil Development Forum pokračuje v tradícii a aj tento rok pripravil poľskú verziu nášeho Účtu za služby štátu.

Poľský štát v roku 2012 minul 18 261 zlotých (4212 eur) na obyvateľa. Pre porovnanie, u nás to bolo v tom roku 4382 eur.

Rovnako ako u nás, najvyššou položkou bol

dôchodkový systém, zdravotníctvo, vzdelanie a obsluha dlhu. Tieto štyri položky odčerpali 40% zdrojov.

Výdavky poľského štátu boli o 10% vyššie ako jeho príjmy. Dlž na obyvateľa narástol o 675 PLN (155 eur) a dosiahol 22 567 PLN (5206 eur) na obyvateľa.

Link mesiaca

V júni sme v spolupráci s agentúrou Mayer/McCann Erickson priniesli ďalšie podrobnosti k našej kampani Bohatšie Slovensko.

V tej sme pomocou niekoľkých kontroverzných virálnych videí propagovali projekt Cena štátu.

Pôvodné videá, ako aj zhrnutie a vysvetlenie kampane nájdete na tomto linku:

goo.gl/4W0yC

Pro/Anti Market

PRO MARKET

Súkromní požiarníci

Ochrana pred mimoriadnymi udalosťami býva často používaná ako príklad sektora, kde nie sú možné súkromné riešenia.

Ekonom Ronald Coase pred rokmi zasial semienko pochyb, keď vyvrátil populárny mýtus o verejných majákoch. Na základe historických prameňov zistil, že majáky na anglickom pobreží vznikali ako súkromné a nie verejné investície.

Ľudia sú si vedomí hroziacich nebezpečenstiev a spontánne sa organizujú pri predchádzaní a riešení nešťastí. Stačí spomenúť na živé reťaze podávajúce si vedrá s vodou pri hasení požiaru, videné v nejednom filme.

Dnes má takáto spontánna pomoc zväčša menej poetickú formu. Napríklad pri nedávnych povodniach v Ústí nad Labem sa dobrovoľným hasičom minuli vyčlenené zdroje na naftu, čo obyvatelia vyriešili okamžitou spontánnou zbierkou.

No ochrana pred katastrofami a nešťastiami je produktom tak ako akákoľvek iná služba a nie je dôvod, prečo by nemohla byť vykonávaná na komerčnej báze. Zhruba desať percent držiteľov poistenia domácnosti v západných štátoch USA má v cene zahrnutú súkromnú požiarnu ochranu. Poisťovne sa tak snažia predchádzať vyšším škodám. Behom nasledujúceho roka by podiel poisťovník takouto ochranou mal stúpnúť na 14%

ANTI MARKET

Elektrický chaos

Elektrina bude lacnejšia a zároveň drahšia. Aspoň také sú zvažované kroky vlády.

Ako by to malo prebiehať? Domácnosti a najmä firmy platia jedny z najvyšších koncových cien elektriny v Európe, dostali teda prísľub nižších cien. ROSATOM chce u nás stavať jadrovú elektrárňu, ale rád by presunul podnikateľské riziko na plecia občanov. Žiada teda od vlády garanciu výkupných cien vysoko nad súčasnou trhovou cenou.

Vskutku, trh s elektrinou sa na Slovensku vplyvom regulácii mení na absolútny chaos. OZE najskôr dostali dlhodobu garantované vysoké výkupné ceny. To sa samozrejme premietlo do rastu cien elektriny (kto by to bol tušil?), takže teraz vláda chce ich zisky dodatočne zdaní. Ale ani zmienka o tom, že zisk z tejto dane by mal byť použitý na vyplácanie dotácie. Tým by sa síce byrokratický kruh krásne uzavrel, ale aspoň by to pomohlo znížiť koncové ceny elektriny.

Alebo ešte krajší príklad. Premiér „zachraňoval“ pracovné miesta v košických železniarňach dotáciami na výrobu elektriny z vysokoperných plynov, čo samozrejme zvyšuje koncové ceny elektriny, keďže aj tieto dotácie sa objavujú na našich účtoch za elektrinu. Vymyslel sa teda nový poplatok pre elektrárne, ktorý má znížiť koncové ceny elektriny, pretože časť poplatkov sa tým preniesie z koncového užívateľa na výrobcu. To samozrejme nabúra finančné plány viacerých elektrární a možno vyústi do uzavretia TE Vojany. Uvidíme ako sa budú pracovné miesta zachraňovať zase tam. Pat a Mat by ich zadotovali.

JURAJ KARPIŠ: EKONOMICKÝ VÝZNAM ZLATA AKO KOMODITY S MONETÁRNYM DOPYTOM

Prečo rástla cena zlata posledné desaťročie? Možno považovať zlato za peniaze? Je zlato v bubline?

Odpovede aj na tieto otázky hľadáme v publikácii Ekonomický význam zlata ako komodity s monetárnym dopytom, ktorú si v INESS môžete zakúpiť za 3,99 eur.

PHILIPP BAGUS: TRAGÉDIA EURA

Slovenské vydanie: (c) TRIM Broker a INESS

Rok 2011, 160 strán

Knihu si môžete za cenu 9,50 Eur zakúpiť v INESS alebo v obchode vo vašom meste.